

Landskap: SKÅNE Upptecknat av: William Richter
 Härad: Albo Adress:
 Socken: Fågeltofta Berättat av Kristina Hansson
 Uppteckningsår: 1928 Född år i

Uppteckningen rör

Nyodling	1
Slå gräs	2
Sådd	4
Sticka ned kniv för att få tur med sådden	5
Kärleksvisa	6
Redskap	10
Ost och bröd till "meaftan" första vördagen	12
linsädd på en fruntimmersdag	13
Bovetesädd	13
Dragarna fingo bröd första vördagen	14

Acc.nr.
Kristina Hansson

1943

Upptecknat av William Richter
Juli 1928.

Fågeltofta sn.
Albo hdl Skåne.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1943

På Grevlunda-Nygård (under länsman Montan) arbetade min far. De bröto sten på en nyodling, som de förut hackat och brännt. Där hade de stora träbommar, som voro järnskodda. Ett hål grävdes vid sidan om stenen, som skulle upp, och så sattes "stenvejten" ner i hålet. Ett "stenbröde" lades under vejten och karlarna hängde sig i andra ändan. En gång då min far just skulle bryta upp en stor sten, slant denna, far skungades högt upp i luften och slog ihjäl sig. (jag var då bara åtta veckor).

1943 Upptecknat av William Richter
Juli 1928.

Acc.nr.
Kristina Hansson
Fågeltofta sn.
Albo hd. Skåne.

Bev. av Kristina Hansson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

17
Vid midsommartiden skulle man börja slå gräset. Drängen slädde och pigan strängade ("slå skytte"). En piga skulle stränga efter två drängar. Den dräng eller bonde, som var med första gången skulle bjuda en kanna brännvin och kvinnan en sockerkaka eller äggakaka. De började slå utikring och gingo runt. Kvinnorna renräfsade och lade gräset i strängar. Dagen efter vändes det, och då det blivit tillräckligt torrt sköts det ihop med "rivehuvudet" (räfsekärlet) i stackar. De tävlade, då de slädde, och sökte "hugga ut" varandra. Den så "uthuggne" fick då bjuda på ett stop brännvin. -

Sen skulle de "åka hem" lika många lass var (samsskifte).

Efter "skyttet" var det gille, och detta gick omkring i byn bland bönderna. Då vankades det mycket brännvin men även rom. Bruna bönor, stekt fläsk, ost, sviskonsoppa och risgröt och äggakaga var de vanligaste rätterna. Så dansade de med träskorna på yte på gården - vals, mazurka.....- och Jens Speleman gjorde sitt bästa.

1943

Liarna köptes från Simontorp.

Strykspånorna gjorde var och en själv. Smör eller fett smordes på stickan, och sand ströddes därpå. Sanden förvarades i särskilda horn, tillplattade från sidorna, svängda och ofta utsirade. Botten var av trä, och i den smala ändan sattes en propp. En kedja var fäst vid sandhornet, så att de kunde ha det på sig.

1943

Acc.nr.

Kristina Hansson

Fågeltofta så.

Albo hd. Skåne.

Upptecknat av William Richter

Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Min mor brukade hacka upp ljungen och sfären på ljungmark, och vi små fingo lava ihop torvorna och riset i stackar, som vi sedan satte eld på. Så spriddes askan ut och såddes råg och sattes potatis samtidigt. Rovor hade de endast vid de större gårdarna. Plogen var helt av trä med undantag av billen med skär, som smeden smitt av järn. Framför plogen spändes ett par stutar eller kor, eller kunde det rent av hända, att man på mindre ställen lät hustrun hjälpa till att draga vid sidan om en ko eller vad man nu kunde ha för en dragare. Potatisen skars itu, och båtarna sattes ner i fårorna. Potatislandet hackades och slutligen kupades med årdret (orrkärran). Mellan dragarna spädes ett parok av eke.

Potatisen liksom allt annat, som utvecklas i jorden, skulle sättas och sås i nedan, det som växte ovanpå i ny.

Lin, böror och ärter skulle sås den 29 maj, bovete likaledes i slutet av maj.

1948

Upptecknat av William Richter

5

Acc.nr.

Jöns Nilsson

Bondrum,

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Då de förr skulle så, gingo de ut på marken och stucko där ner knivar för att få tur med säden. Så mycket säd som möjligt skulle sås den förste maj. Linet, "hören", skulle sås i slutet av maj. Då mannen sådde detta skulle kvinnan gå med ut på fältet och vara finkladd. Hon skulle gå vid sidan och skarpa med föten, så att mannen såg, var han sått.

Då kreaturen skulle släppas ut första gången, skulle stål läggas under skammelen, så blev det tur med dem.

1943

Acc.nr.

Upptecknat av William Richter

Mårten Nilsson

Juli 1928.

Lövestad.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Förut boende i Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

Kärleksvisa.

1. Herr Peder han tjänte på konungens gård
för penningar och välskurna kläder.
Litet han åt, än mindre han drack
Han sörjde allra mest för sin käraste.

2. Om kvällen så följer han sin herre till säng
och gjorde sin tjänst som han borde.
Han frågte sig löv att rida ett stycke väg:
"jag har sport, att min käraste ligger sjuker".

3. Ack har du fått spörja, att din käraste ligger sjuk
Ack, Herre Gud må lisa hennes kvidan
att hon måtte få sin hälsa igen
att du må få ro vid hennes sida.

4. Herr Peder han gångar sig åt stenstallen in,
där klappar han Gråblackång på länden.
Då rider han sig de styva milen fem,
men andra de ligga att sova.
5. Den vägen var lång och den skogen var trång,
de stigar voro vilse att rida.
Han hade intet annat att trösta sig vid
än fåglarna i loftet de kvittra.
6. Så rider han sig uti rosendelund
där möter han kärstens broder.
Så frågte han först efter kärsten sin
och sedan efter fader och moder.
7. Din käraste hon ligger av rödsoten sjuk.
Den soten hon aldrig övervinner.
Så innerligt hon haver sina Böner till Gud,
i himmelen, där kan du henne finna.
8. Så rider han sig litet bättre fram,
där band han sin häst vid ett tinder
Så gångar han sig i frustugan in,
Han ämnar sig att med sin käraste få tala.

9. Så rider han sig litet bättre fram,
där band han sin häst vid en svale.
Så gånger han sig i högan loft in,
där Jungfrur och Fruer de gråta.
10. Han klappar den Jungfrun på snövitans kind,
som förr ha varit rosenderöda.
Nu haver jag mistat allerkärestan min.
Den sorgen han följer mig till döden.
11. Kärastens moder till honom talte så:
"Nu hörer du de klockorna välva.
Nu skall du låta sorgen så hasteliga bortgå
och sedan en annan dig utvälja". -
12. Ja, om jag vill söka all världen omkring,
ja, även i sju konungarikens
så vågar jag icke att räcka min hand
och säga: ja., se där är hennes like.
13. Hennes händer voro vita, hennes fingrar voro små
hennes ögon voro blå som en duva.
Hennes hår det var likt som spunnet utav guld,
däruppå satt en liten guldkrona."

1943

9 9

Acc.nr.

Mårten Nilsson

Lövestad.

Förut boende i Bontofta,

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

Upptecknat av William Richter

Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Allt som växer ovanpå marken sår eller sätter jag i ny, men det som växer i jorden ss. potatis och morötter sätter jag i nedan.

Linfrö skulle sås på en fruntimmersdag (Linneadagen). Mannen sådde för hand och kvinnan skulle gå vid sidan och asa ena foten efter sig, så att mannen kunde se, var han sått, ty fröna syntes icke så lätt på marken. De skulle gå barfotade för att inte trampa till marken för mycket, och då sådden var slut slungade s korgen, i vilken man haft linfröet, högt i luften.

1943

10
10

Acc.nr.

Upptecknat av William Richter

Johan Johansson

Bontofta.

Fågeltofta sn.

Albo hd. SKÅNE.

Juli 1928.
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Förr hade de träplogar : "kärreplogar" och träharvar. En lång stång var fäst vid en kärra, som var helt av trä, utan några järnbeslag och med träaxlar. På stängen fanns en trävält och en bräda, samt en järnbill. Denna liknade den på en "årrkärra", om man tänker sig ena halvan borttagen.

Den första plog med järnvält men med träås, som jag sett, var den som min far köpte en gång för ungefär sextio år sedan i Lund, då han var körandes dit.

Greperna och skovlorna voro vid den tiden helt av trä utan något som helst av järn.

Torparna hade alltid med en låda i form av en träsko, då de skulle ut och hösta. Den bars i ett band och fylldes med vatten, i vilket man doppade vädjestenarna, då man skulle vässa liarna

Förr hade de bolstervagnar med hasselpinnar i häckkärran. Svebarna voro omkring två till tre tum och bands på häckarna.

Den första fjädervagn jag såg köpte min far från Göinge.

Arbetsvagnarna hade träaxlar, ja, allt var av trä, även träslitsahjulen saknade beslag. Ute på axlarna sattes pinnar, så att inte hjulen skulle falla av.

"Drättatru" (tråg) hade de, då de slaktade att lägga räntan på, och då de rensade senap.

Ässchor hade de med sig på arbetet ute, då de skulle vara borta hela dagen. Däri förvarade de flott o. d.

1943

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1212

Acc.nr.

Upptecknat av William Richter

Johan Johansson

Juli 1928.

Bontofta.

Fågelftofta sn.

Albo hd. Skåne.

Den dag de började "våra" förr i tiden, skulle de alltid ost och bröd till "meattan". Första dagen de körde gödsel, skulle de ha ål till "meattan". Vid jul lade man undan ett par kakor bröd, som man märkt för att känna igen dem. De skulle ligga orörda under hela julen och gömdes sedan till den dag, då vårningen började, då gav man hästarna av det brödet för att de skulle bli starka. Brödet var sursött, och till formen runt liksom det övriga brödet. Något särskilt namn på det, kan jag inte minnas, att man haft.

Då gödseln skulle köras ut, fingo pigorna hjälpa till. Man körde endast ut den en gång om året, och det var till rågsådden. De "fall, som man skulle ha råg på, fingo ligga i träde, och där

Skåne
Atbo l.d.
Färdtojt

1943

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

7313

släpptes får och gäss, som vaktades av "hörar".

I den tiden hade man endast träredskap, och man plöjde inte trädan utan "årde" den med en "årkkärre". Man började vid ena sidan på trädan, tills man kom till den andra, och slutligen kördes "tvärryggarna" upp. Redskapen fingo stå ute på trädorna, tills arbetet var slut, så man tog inte hem dem varje kväll.

Korn odlades mycket förr, och det skulle sås, då rågen började "drätta".

Linnet skulle sås på en fruntimmersdag: Linnea eller Karolina-dagen - det var l i namnen, och det skulle vara bra. Mannen sådde linet själv, och kvinnan gick och "fjätade för honom", d.s.v. asade ena foten, så att han skulle se, var han sått.

Bovetes skulle sås, när jorden brände på klövarna på stuten

Acc.nr.

1943

Upptecknat av William Richter

Juli 1928.

Erik Leo

Månslunda,

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Den första vårdagen var den tredje mars.
Av brödet från julbordet gömdes något. En bit skulle man grä-
va ner i jorden, och av det övriga brödet skulle man giva
dragarna, då de första gången skulle ut på vårarbetet. Det
skulle giva dem styrka.

Acc.nr.

1943

Upptecknat av William Richter

15

Erik Leo

Juli 1928.

Månslunda,

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

↳ Elir det många rönnbär, väntas riklig skörd (rågskörd).
Om det är mycken rimfrost i fastan, blir det god skörd.

Detsamma blir förhållandet, om det blivit många "gimmer-
lamm", alltså god skörd. J. afan